

Antwerpen kleurt sociaal

Een visie op sociaal beleid in Antwerpen

Visietekst OASO – Overleg Antwerpse Sociale Ondernemingen
september 2012

Antwerpen kleurt sociaal

Een visie op sociaal beleid in Antwerpen

Inhoud

1	De duale samenleving is een feit	7
1.1	Ons Westers maatschappijmodel	7
1.2	Een gelijke samenleving is beter voor iedereen	8
1.3	Toch ligt herverdeling onder vuur	9
1.4	Wie minder heeft, zal minder krijgen	10
2	Is 't stad écht van iedereen?	13
2.1	Antwerpen verandert ingrijpend, met grote sociale gevolgen	13
2.2	Wat is de taak van de lokale overheid?	13
	Waar worden mensen beter van?	14
	Ondersteun hun eigen keuzes	14
	Betrek hen bij wat hen aanbelangt	14
	Hulpverlening sluit hier niet vanzelfsprekend op aan	15
2.4	Welke keuze maakt Antwerpen?	15
	Een actieve overheid	15
	Een kordate aanpak	16
2.5	Voor welk sociaal beleid kiest OASO?	17
	OASO verenigt	17
	OASO bereikt	17
	OASO kiest	17
	OASO pleit	17
	OASO vraagt	17
	OASO werkt	17
	OASO investeert	17
	OASO wil	17
3	Een sociaal beleid voor elke Antwerpenaar	19
3.1	Wat werkt?	19
	Practice Based Evidence	19
	Ondersteun mensen om hun eigen weg te bepalen	19

Dring geen oplossingen op	20
Verlaag drempels	20
Laat iedereen participeren	20
Bied kansen	20
Stel eisen aan de samenleving	21
3.2 Wat helpt niet?	21
Resultaat op korte termijn	21
Oplossingen opdringen	21
Repressieve maatregelen	22
Activering kent zijn grenzen	22
Evidence Based Practice	22
3.3 Investeren in sociaal beleid is goed voor iedereen	22
Beter voorkomen dan genezen	22
Wie kansen krijgt, draagt ook bij	23
Acties van en voor kwetsbare groepen	23
4 Hoe verhoudt OASO zich tot de lokale overheid?	25
4.1 OASO werkt autonoom	25
vanuit een eigen dynamiek	25
op basis van deskundigheid	25
met ethische uitgangspunten	25
vanuit waarden	25
met eigen doelen	26
als sociale ondernemer	26
4.2 OASO wil samenwerken met de lokale overheid	26
in overleg	26
als gelijkwaardige partner	27
Bijlage: OASO telt meer dan 100 deelwerkingen	30
Bibliografie	32

inleiding

“Antwerpen kleurt sociaal” is de visietekst van een aantal sociale organisatie in Antwerpen die zich verenigen in OASO (zie colofon) . In deze tekst vertrekken we van nieuwe maatschappelijke evoluties die zich aankondigen of waarvan we al de duidelijke tekenen zien. We willen hierbij constructief voortbouwen op de positieve verwezenlijkingen van de voorbije jaren, en enkele kanttekeningen plaatsen bij maatregelen, beslissingen en evoluties die volgens ons de verkeerde richting uitgaan.

De tekst is tot stand gekomen naar aanleiding van de gemeenteraadsverkiezingen die de kaarten leggen voor een nieuwe bestuursperiode van 2014 tot eind 2019. We vonden dit een uitgelezen gelegenheid om onze visie op een stedelijk beleid in Antwerpen weer te geven, een beleid dat in de eerste plaats sociaal moet zijn voor iedereen die op het grondgebied van de stad verblijft.

Het is vooral ook een uitnodiging aan alle instanties die op één of andere manier mee beleid maken en verantwoordelijkheid opnemen in onze stad om deze visie te gebruiken als achtergrond en inspiratie voor een concreet stedelijk beleid. Het gaat dan zowel om publieke als private actoren op de verschillende domeinen die met het leven van de Antwerpenaars te maken hebben. We hopen op die manier een positief beleid mee te kunnen uitwerken en vorm geven zodat onze stad in de komende bestuursperiode (nog meer) sociaal kleurt.

colofon

Dit is een uitgave van OASO, Overleg Antwerpse Sociale Ondernemingen

Samenstelling:

David De Vaal

Koen De Vylder

Ludo Horemans

Bob Jacobs

Gie Janssens

Patrick Mangelinckx

Diane Moras

Tino Ruyters

Rudi Smis

An-Rose Vandewinckele

directeur de8 vzw

innovatiecoach CAW Metropool vzw

programmaverantwoordelijke Samenlevingsopbouw Antwerpen stad vzw

directeur Kras jeugdwerk vzw

directeur CAW De Terp vzw

directeur JES vzw

coördinator Antwerps Platform Generatiearmen vzw

directeur Free Clinic vzw

directeur Samenlevingsopbouw Antwerpen Stad vzw

directeur Levanto vzw

Redactie: Stefaan Vermeulen

v.u. Ludo Horemans, voorzitter OASO

September 2012

Sociale zekerheid en sociaal beleid zijn niet louter een kwestie van naastenliefde of rechtvaardigheid, het is ook een kwestie van goed begrepen eigenbelang

1 DE DUALE SAMENLEVING IS EEN FEIT

Voor het eerst in de geschiedenis van de mensheid, wonen er meer mensen in de stad dan op het platteland. Mensen in heel de wereld zoeken er voor zichzelf een betere toekomst. (Saunders, 2010) Ook in Antwerpen stijgt het aantal inwoners elk jaar, vaak sneller dan voorzien. De stijging komt vooral door de toenemende migratie, die wordt voortgestuwd door armoede in de wereld, oorlogen en internationale conflicten. Antwerpen is een multiculturele stad met 173 nationaliteiten en het aantal inwoners van vreemde afkomst neemt alleen maar toe. De helft van de min-30 jarige Antwerpenaars behoort tot een etnische culturele minderheid en 27 procent van de Antwerpse kiesgerechtigden is van vreemde afkomst. "Zonder die migratie zou Antwerpen een stervende stad zijn." (Hertogen, 2010)

Nooit hadden zoveel mensen werk en toch stijgt de armoede in Europa. Nooit waren er meer sociale uitgaven. Nooit was het thema armoede zo sterk aanwezig in het beleidsdiscours. En nooit werd een sociaal beleid zo ingrijpend gemoderniseerd – denken we maar aan de invoering van kinderopvang, loopbaanonderbreking, tijdskrediet, zorgverzekering, dienstencheques, brugpensioenen, focus op gelijke kansen in onderwijs, activering ... (Cantillon, 2009) Maar ondanks alle inspanningen van de voorbije veertig jaar, daalt de armoede niet, ze neemt zelfs toe. Het aantal Antwerpenaars dat onder de armoedegrens leeft, wordt geraamd op 20 procent. En meer dan vier op vijf werkzoekenden in Antwerpen behoort tot een kansengroep. Het gaat om 50-plussers, personen met een handicap, laaggeschoolden en allochtonen, met een grote vertegenwoordiging van jongeren en langdurig werklozen. En al zijn er veel vacatures, het zijn er toch nog veel te weinig en ze zijn vaak te hoog gegrepen voor wie werk zoekt.

Eén op vijf Antwerpenaars mist de financiële handvaten om greep te krijgen op zijn leven en zijn toekomst. Voor velen van hen gaan de maatschappelijke veranderingen te snel, het tempo van de vrije markt ligt te hoog, beleidsmaatregelen zijn niet op hun maat, zij kunnen niet mee. De duale samenleving is een feit. De wereld is nooit rijker geweest, maar ook nooit ongelijker: 10 procent heeft zeer veel, 70 procent komt rond, en 20 procent heeft te weinig. (Coolsaet 2008) Die ongelijke verdeling van rijkdom geldt ook in onze samenleving. De structurele achterstelling van één op vijf inwoners is een bedreiging voor ons maatschappijmodel.

1.1 Ons Westers maatschappijmodel

Om de samenleving te organiseren kozen België en Europa na de tweede wereldoorlog voor het Rijnlandmodel, het economisch model dat de basis legt voor de welvaartstaat. Dat model vertrekt van de vrije markt die welvaart creëert, waarbij de overheid regulerend en corrigerend optreedt. Het Rijnlandmodel werkt altijd met een langetermijnvisie, waarbij werkgevers, werknemers en overheid in overleg aan hetzelfde doel werken: de groei van de welvaart. De sociale zekerheid is daarvoor het fundament. (Van den Heuvel, 2011)

De sociale zekerheid is "een productieve factor en motor voor economische groei en welvaart." Ook de recente financiële crisis toonde dat aan want "landen met sterke systemen van sociale verzekeringen (waaronder België) waren stressbestendiger dan landen met een minder goede sociale bescherming." (Cantillon, 2011) Sociale zekerheid en sociaal beleid zijn dus niet louter een kwestie van naastenliefde of rechtvaardigheid, het is ook een kwestie van goed begrepen eigenbelang.

Investeren in jongeren, in onderwijs en in werk, is investeren in de toekomst. Wie werkt betaalt belastingen en sociale bijdragen, consumeert, en draagt bij aan de economie en aan de samenleving. Hoe meer mensen een passende opleiding kregen en aan het werk zijn, hoe beter onze maatschappij gewapend is voor de toekomst. Werk hebben is bovendien een bron van

zingeving, en een sleutelement om als individu te kunnen participeren aan de samenleving. Dit geldt ook voor mensen die zwak staan op de arbeidsmarkt.

De ontwikkeling van een goed sociaal beleid hoort tot de corebusiness van de overheid. Dat gaat verder dan werkgelegenheid en de uitbouw van de sociale zekerheid. Ook beleidsdomeinen zoals economie, financiën, huisvesting, milieu, enzovoort hebben een grote sociale impact. Elk Europees en ook Belgisch algemeen beleid moet doordrongen zijn van het sociale.

1.2 Een gelijke samenleving is beter voor iedereen

Welzijn is meer dan welvaart. Het gaat niet enkel om inkomen, maar ook om zorg en solidariteit. De termen 'welfare state' in het Engels of 'estado de bienestar' in het Spaans drukken dat beter uit dan de term 'welvaartstaat' in het Nederlands. (Cantillon 2012). Misschien is de term 'welzijnsstaat' beter geschikt.

Economische groei heeft lange tijd de kwaliteit van ons leven doen toenemen, maar dat proces is in de Westerse ontwikkelde landen zo goed als voorbij. Winstbejag op korte termijn gaat ten koste van welvaart en welzijn op langere termijn. Ongebreedelde groei en toenemende consumptie worden zelfs een ecologische bedreiging. Die groei en consumptie worden aangewakkerd door de inkomensongelijkheid, want mensen willen immers altijd meer omdat hun burens dat ook hebben. (Achterhuis, 2010) Daardoor heeft inkomensongelijkheid een directe, negatieve invloed op duurzame ontwikkeling, op de volksgezondheid (ziekte, verslaving, depressies), onderwijsprestaties en criminaliteit. Elke vergelijking tussen het Scandinavische herverdelingsmodel en het Angelsaksische ieder-voor-zich model toont dat aan. (Wilkinson en Pickett, 2011, Verhaeghe, 2012)

Een kleine inkomenskloof is beter voor arm én voor rijk. In landen met meer gelijkheid leven mensen langer, gezonder en gelukkiger. Het streven naar altijd meer maakt mensen ziek. Niet omdat ze te hard moeten werken, wel omdat in dat streven naar succes iedereen een tegenstrever wordt. En wie niet meekan, is een loser. Het individualisme in onze competitieve samenleving vernielt het intermenselijke vertrouwen. (Verhaeghe, 2012) Niet het welvaartspeel, wel de mate van gelijkheid/ongelijkheid bepaalt het 'bruto nationaal geluk' van een samenleving. Ongelijkheid leidt tot meer angst, onderlinge competitie, stress en minderwaardigheidsgevoelens, ook bij wie bovenaan de sociale piramide staat. Dit vergroot de kans op ziekte, neerslachtigheid en angst voor statusverlies. In veel westerse landen is er een opgaande trend van stress en depressies, de ongelijkste landen voorop. (Wilkinson, Pickett, 2011)

Meer gelijkheid levert ook meer levensgeluk op. In onze rijke, westerse samenleving kan zowat tachtig procent van de mensen in zijn basisbehoeften voorzien. Of ze zich gelukkig voelen, hangt niet zozeer af van een stijging van hun inkomen, wel van hun sociaal leven en van de kwaliteit van hun relaties met familie, vrienden, collega's en kennissen. Carrière maken en meer verdienen verstoort vaak het evenwicht tussen werk en gezin en gaat ten koste van welbevinden. Voor wie goed rond komt maakt een euro extra weinig verschil, in tegenstelling tot iemand die tekort komt. Herverdeling brengt dat evenwicht terug in balans. Belastingen zijn dus niet louter een noodzakelijke bron van inkomsten voor de overheid, ze zijn ook een bijdrage aan de toename van geluk en welzijn. Want ze zetten een rem op de permanente jacht naar meer inkomen en bijbehorende status. (Layard, 2005)

De graad van ontwikkeling van een samenleving uit zich vooral in hoe ze omgaat met de zwaksten. Ontwikkeling betekent: herverdeling van inkomen, solidariteit met de zwakkeren, onvoorwaardelijke hulp aan wie kwetsbaar is. Meer gelijkheid en dus meer bruto nationaal geluk impliceren automatisch dat de sterkste schouders de grootste lasten dragen. Hoe sterker de sociale zekerheid, hoe groter de draagkracht van een samenleving. Hoe meer herverdeling, hoe meer welzijn voor iedereen.

1.3 Toch ligt herverdeling onder vuur

Ons economisch model en ook de herverdeling staan onder druk. Het Westen ziet rijkdom en jobs verhuizen naar het Oosten en het Zuiden. Het industrieel kapitalisme maakt plaats voor het financieel kapitalisme, dat kiest voor verrijking van een top laag en niet voor groei en herverdeling van welvaart. Het Angelsaksische model valt de solidariteit van het Rijnlandmodel aan. In de neoliberale oplossingen voor de crisis is er geen plaats voor solidariteit en herverdeling, hoe wezenlijk ook voor onze samenleving. De politiek krijgt nauwelijks greep op de financiële markten en de redding van de banken leidt in heel Europa tot besparingen en een grote verarming van de bevolking. Crisismanagement krijgt de overhand op een toekomstgericht project waarin begrensde groei gekoppeld wordt aan sociale rechtvaardigheid. Krimpemde budgettaire marges van de overheid dienen als argument om lage en bescheiden inkomens te laten inleveren. De lagere en middenklassen verarmen, terwijl de rijkste 10 procent buiten schot blijft, zelfs nog rijker wordt. Sinds het begin van dit millennium neemt de inkomenskloof toe in België, in Europa, in de wereld.

Ook sociologisch heeft de globalisering een grote impact op onze samenleving. Zo ontstonden er sinds het einde van de Koude Oorlog nieuwe patronen van internationale migratie die tot een veel grotere diversiteit-in-diversiteit leiden. Die 'super-diversiteit' maakt de eigenschappen, levenstrajecten en identiteiten van 'de' nieuwkomer veel minder voorspelbaar. Bovendien zijn migranten door de opkomst van de nieuwe communicatietechnologieën niet meer afgesneden van hun land van herkomst, waardoor integratieprocessen totaal anders verlopen dan vroeger. Die nieuwe media hebben overigens een grote impact op héél de samenleving. De manier waarop kennis en informatie circuleert, heeft het voorbije decennium heel de wereld radicaal veranderd. Dit heeft grote gevolgen voor de manier waarop mensen informatie hanteren, standpunten formuleren, leerprocessen organiseren, enzovoort. (Blommaert, 2011)

Ook de sociale zekerheid bevindt zich op een scharnierpunt in haar ontwikkeling. De klassieke verzorgingsstaat transformeert in een 'risico samenleving', waarin het individu zijn eigen leven moet beheren ('life management'). Rechten en plichten worden steeds minder collectief georganiseerd in relatie tot de staat, maar individueel in relatie tot de vrije markt. De staat moet niet langer meer direct voorzien in behoeften, maar daar wel gunstige voorwaarden voor scheppen. (Blommaert, 2011)

Waar ze aanvankelijk een antwoord was op 'klassieke sociale risico's' zoals werkloosheid, ziekte en ouderdom, moet de sociale zekerheid nu ook inspelen op 'nieuwe sociale risico's'.

- Voor mensen met weinig scholing, allochtonen, 50-plussers, jongeren of personen met een handicap wordt het steeds moeilijker om te beantwoorden aan de toenemende eisen van een steeds complexere arbeidsmarkt. Het aantal knelpuntberoepen stijgt.
- Door de verbetering van de gezondheidszorg worden mensen steeds ouder, waardoor de vraag naar passende zorg stijgt.
- Nieuwkomers die hier een nieuw leven willen starten, willen werk en een inkomen.
- Voor een gezin is één inkomen te weinig om rond te komen, terwijl met twee gaan werken vaak moeilijk te combineren is.
- Het toenemend aantal eenoudergezinnen, doet het risico op armoede fors toenemen.
- Enzovoort.

Door al die economische en maatschappelijke evoluties staan mensen steeds meer onder druk.

Ook de sociale zekerheid ondergaat een gedaantewisseling en moet een antwoord vinden op de nieuwe uitdagingen. De harmonisering en afstemming tussen de verschillende Europese stelsels zet bovendien heel wat verworvenheden onder druk. In de praktijk betekent deze transitie echter vooral dat ze "minder genereus, minder beschermend, minder sociaal en minder zeker is geworden voor diegenen die moeilijk te 'activeren' zijn, die zwaar gekwetst zijn door het leven, die pech hebben gehad, die minder mogelijkheden hebben." (Cantillon, 2011)

1.4 Wie minder heeft, zal minder krijgen

“In de welvaartstaat is de beschikbaarheid van zorgen en diensten een automatisme. Wie voldoet aan de criteria heeft automatisch recht op onderwijs, arbeid, pensioen, gezondheidszorg, infrastructuurgebruik, koopkracht, enzovoort. Dat is niet meer zo sinds de vrije markt een aantal taken van de overheid heeft overgenomen. De markt werkt immers aan (desnoods gesubsidieerde) markttarieven en binnen een louter economische logica. Bovendien werkt de overheid ook steeds meer binnen een model van bedrijfskundige efficiëntie: vermindering van de kostprijs, verhoging van het rendement, verlaging van de verliesposten, optimalisatie van de winst (of van het resultaat). De welvaartstaat wordt niet langer gevat in een verhaal van ‘rechten’, maar steeds meer in een verhaal van ‘kosten.’” (Blommaert, 2011)

Ondanks de hoge maatschappelijke kost van ongelijkheid en structurele achterstelling, worden de eisen ten aanzien van maatschappelijk kwetsbaren steeds dwingender. Er worden steeds meer onrealistische en zware eisen gesteld aan mensen die het al moeilijk hebben. Zij krijgen zelfs vaak het verwijt dat het aan hen ligt dat het systeem onbetaalbaar wordt. Het ‘voor wat hoort wat’ principe verdringt het mededogen. (Janssens, Cantillon, Vandenbroucke 2011)

Het zijn niet altijd de breedste schouders die de zwaarste lasten dragen. Niet de structurele oorzaken van sociale ongelijkheid, maar de slachtoffers ervan worden steeds meer in het vizier genomen. Wie van de sociale zekerheid wil genieten, wordt steeds meer verantwoordelijk gesteld om zelf zijn kansen te grijpen. Wie kwetsbaar is, wordt met de vinger gewezen en ter verantwoording geroepen. Wie overleeft met een uitkering, wordt beschuldigd ervan te profiteren. Wie zwak is, verliest rechten. Wie nood heeft aan sociale bescherming, krijgt het verwijt zijn problemen niet zelf te willen oplossen. Veel maatregelen die bedoeld waren voor de zwaksten komen hen nauwelijks ten goede. Wie maatschappelijk uiteindelijk afhaakt, verliest zijn geloof in de samenleving en in zichzelf. Nochtans “treffen werkloosheid en ziekte de lagere sociale klassen significant meer dan de hogere. Het zijn geen individuele risico’s die toevallig samenhangen met de levensloop. Een eenzijdige focus op individuele verantwoordelijkheid dreigt nieuwe vormen van marginalisering in de hand te werken.” (Cantillon, 2011)

“Wederkerigheid zou een houding moeten zijn die niet alleen van de zwaksten in de samenleving wordt geëist, maar ook van de sterken.” (Vandenbroucke, Cantillon, 2011)

- In het bedrijfsleven krijgen mensen premies en beloningen als aanmoediging om beter te presteren. Voor uitkeringstrekking is het incentive vaak dat ze minder krijgen. (Campagne ‘Ieders Stem Telt’, 2012)
- Werkgevers worden niet verplicht om een taalbeleid ‘Nederlands op de werkvloer’ te voeren, terwijl laaggeletterde nieuwkomers wel verplicht worden om Nederlands te leren. Anders geraken ze niet aan werk, of dreigen ze zelfs hun recht op leefloon of sociale huisvesting te verliezen.
- Laaggeschoolden krijgen verplicht attitudetraining om te functioneren op de werkvloer. Werkgevers worden niet verplicht om een diversiteitsplan op te stellen, of krijgen geen attitudetraining om werknemers met verschillende etnisch-culturele achtergronden aan te werven.
- Achtergestelde wijken en concentratiescholen moeten steeds weer ‘behoed worden voor gettovorming’, een argument dat nooit geldt voor de gegoede klasse die zich terugtrekt in betere stadswijken en scholen.
- Bij subsidies voor verenigingen van etnisch culturele minderheden wordt er vaak aangedrongen dat in hun activiteiten ook autochtone Belgen aanwezig zijn. Andersom geldt dat meestal niet. De inspanningen om te integreren, worden vaak van één kant verwacht.

Rechten worden steeds meer voorwaardelijk. Men geniet ze op voorwaarde dat men zijn plichten nakomt. “Langdurig werklozen, culturele minderheden, asielzoekers en armen tout court worden gedwongen zich in te schakelen in het heersende arbeidsmodel. Zij worden verplicht om mee te draaien in een systeem dat de lamentabele positie waarin ze zich bevinden, gecreëerd heeft. De plichten waaraan ze onderworpen worden, spelen niet in hun voordeel maar institutionaliseren de ongelijkwaardige relatie. Armoede wordt niet langer gezien als iets dat geproduceerd wordt door een bepaald economisch model, maar als een zelfgekozen lot, een afwijking of een misdaad die een bedreiging vormt voor het systeem.” (Decreus, 2011)

“De klassieke sociale-zekerheidslogica sluipt binnen in het bijstandsbeleid. Dit betekent het einde van een universeel recht op menselijke waardigheid. Er komen twee niveaus van menselijke waardigheid: wie onvoldoende wederkerigheid kan aantonen,

verliest een deel van zijn of haar grondrechten. Hoe ver kan je gaan in de bijstand door mensen die hier regulier verblijven geen of beperkte toegang tot sociale voorzieningen te geven, zonder te discrimineren op basis van herkomst en zonder een onderklasse te creëren in de stad?" (Geldof, 2012)

Sociale rechten moeten vanzelfsprekend zijn voor iedereen. "Mensenrechten verwijzen naar - om het met Hanna Arendt te zeggen - het recht van iedere mens om rechten te hebben, fundamenteel, onvervreemdbaar en egalitair. Ze zijn niet het resultaat van een contract, maar van waarden als hartelijkheid, genegenheid, vertrouwen en vredelievendheid. Mensenrechten volgen de logica van het geven of het schenken, zonder dat er iets voor in de plaats gesteld wordt. Zoals de manier waarop ouders hun kinderen opvoeden een vorm van 'geven' is zonder meer, en de lucht die we inademen en de taal die we spreken giften zijn die niemand toebehoren, maar enkel geschonken worden. De logica van het 'Voor wat, hoort niets!'" (Decreus, 2011)

Wederkerigheid zou een houding moeten zijn die niet alleen van de zwaksten in de samenleving wordt geëist, maar ook van de sterken.

Het aandeel van de actieve bevolking daalt, het aantal ouderen en jongeren neemt opvallend toe. De helft van de kinderen in Antwerpen spreekt thuis geen Nederlands.

2

2 IS 'T STAD ÉCHT VAN IEDEREEN?

De stedelijke overheid heeft een cruciale rol om een sociaal beleid te voeren dat iedereen ten goede komt, zeker de twintig procent die in armoede en bestaansonzekerheid leven. Meer dan ooit geldt de slagzin: 'Denk globaal, handel lokaal'. De uitdagingen zijn groot. Ze kunnen enkel aangepakt worden mits duidelijke keuzes.

2.1 Antwerpen verandert ingrijpend, met grote sociale gevolgen

Tegen 2020 komen er 100.000 Antwerpenaars bij. Een nieuwe generatie Antwerpenaars verandert de samenstelling van de bevolking en de dynamiek van de samenleving. Na Amsterdam is Antwerpen de stad met het grootste aantal nationaliteiten ter wereld.

- De bevolkingspiramide vervormt. Het aandeel van de actieve bevolking daalt, het aantal ouderen en jongeren neemt opvallend toe. De helft van de kinderen in Antwerpen spreekt thuis geen Nederlands.
- Het onderwijs kan de nieuwe noden niet opvangen. Er zijn te weinig scholen, en leerkrachten zijn onvoldoende opgeleid om met de nieuwe sociale uitdagingen om te gaan. Veel jongeren verlaten de school zonder diploma.
- Huisvesting wordt een nijpend probleem. Voor lagere inkomens wordt het steeds moeilijker om een betaalbare woning te vinden die aan minimale kwaliteitseisen voldoet.
- De stad kent een grote interne dynamiek. Nieuwkomers die succesvol zijn, vertrekken naar andere wijken. Hun plaats wordt ingenomen door nieuwe inwijkelingen, die op hun beurt op zoek zijn naar kansen.
- De armoede in Antwerpen stijgt en ze verschuift. Steeds meer kinderen en steeds meer etnisch culturele minderheden leven in armoede. Meer dan zestig procent leefloontrekkers is allochtoon. Meer dan een op drie onder hen leeft onder de armoedegrens, in de Marokkaanse gemeenschap zelfs meer dan de helft. (Jaarboek 2011, Armoede en sociale uitsluiting)
- Structurele werkloosheid is een stedelijk probleem. De werkloosheid ligt in Antwerpen dubbel zo hoog als in Vlaanderen. Het aantal langdurig werklozen daalt niet. Meer dan vier op vijf werkzoekenden behoort tot de kansengroepen. De helft van de werkzoekenden is allochtoon.
- Mensen zonder papieren hebben geen wettig statuut om hier te verblijven. Maar zij hebben wel nood aan een onderkomen en een inkomen. Hun aantal neemt toe.

2.2 Wat is de taak van de lokale overheid?

Elke inwoner van Antwerpen heeft recht op

- een respectvol onthaal
- passende toegang tot de arbeidsmarkt
- een inkomen dat meer is dan net genoeg om te overleven
- automatische toepassing van zijn sociale rechten
- vlotte toegang tot basisvoorzieningen en dienstverlening
- toegankelijke informatie en communicatie
- vlotte toegang tot de gezondheidszorg, ook geestelijke gezondheidszorg
- kwalitatief onderwijs voor elk kind
- passende vrijetijdsbesteding voor alle kinderen en jongeren
- comfortabele en betaalbare huisvesting

- een aangename woon- en leefomgeving, met een plek voor iedereen
- basismobiliteit
- ondersteuning van sociale netwerken, maatschappelijke integratie en culturele participatie

De stad moet op alle beleidsniveaus ijveren voor een leefbaar inkomen en passende arbeid voor iedereen. Ze moet maximaal inzetten op extra zorg voor maatschappelijk kwetsbaren, en op het scheppen van voorwaarden om opwaartse sociale mobiliteit mogelijk te maken.

2.3 Waar worden mensen beter van?

Het leven van maatschappelijk kwetsbare mensen draait om armoede, chronische werkloosheid, discriminatie en een onzekere toekomst. Om onvermogen, afhankelijkheid, onwetendheid, afwijzing, en er niet bij horen. Om angst, stress, verveling en isolement. (Van der Lans, 2010) Elke dag weer proberen zij overeind te blijven en te overleven, waarbij zij al hun kracht en creativiteit moeten aanwenden om de dwingende realiteit tegemoet te treden.

Ondersteun hun eigen keuzes

Wat mensen vooral nodig hebben is veel ruimte, houvast, keuzevrijheid, mededogen en ondersteuning. Die ondersteuning moet dicht bij hen staan en hen in staat stellen om zorg te dragen voor hun eigen materieel, psychisch en sociaal welzijn.

- Mensen moeten hun eigen leven in handen kunnen nemen en daar ook in ondersteund worden (empowerment, emancipatie). Dat is een principiële, humanitaire keuze én ook een pragmatische: ondersteuning werkt alleen binnen de strategie van wie steun vraagt. Iedereen is immers expert en eigenaar van zijn eigen doelen en oplossingen. (De Vries, 2007)
- Mensen moeten deel kunnen uitmaken van een gemeenschap, waar zowel plaats is voor individuele autonomie als sociale verbondenheid. Leren omgaan met verschillen versterkt de gemeenschapsvorming. (De Rynck en Dezeure, 2009)
- Iedereen heeft iets te bieden, ook kwetsbare mensen. Geef hen die kans en valoriseer hun inbreng. Altijd 'content moeten zijn met wat je krijgt' en nooit iets mogen terugdoen, doet afbreuk aan hun zelfrespect en aan hun invulling van wederkerigheid.
- Mensen willen 'het beter hebben', zeker voor hun kinderen. Wie voor zichzelf weinig toekomstperspectief ziet, stelt zijn leven vaak ten dienste van de toekomst van de kinderen. Dat langetermijnperspectief voor de generatie na hen moet erkend worden.
- Migranten trekken weg uit hun land van oorsprong om elders een nieuwe toekomst op te bouwen. De stad is hun biotoop om die ambitie waar te maken. Als dat lukt, worden zij deel van een nieuwe sociale dynamiek. Als dat niet lukt, worden zij deel van een verloren generatie. (Saunders, 2010) Hoe meer Antwerpenaars, hoe groter de potentiële markt. Als zij de kans krijgen daaraan deel te nemen, versterken zij met hun werk en hun koopkracht de lokale economie.

Betrek hen bij wat hen aanbelangt

Een doelmatig lokaal beleid sluit aan bij de vragen en verzuchtingen van de bewoners zelf. Mensen willen inspraak in wat hen aanbelangt, en niet enkel nadat de beslissingen genomen zijn of wanneer het verkiezingen zijn. Het is een belangrijke taak van de lokale overheid om het initiatief en de participatie van bewoners te bevorderen, te ondersteunen en goed te organiseren.

- Participatie is een wederkerig proces waarbij mensen zich uitspreken en verantwoordelijkheid krijgen en nemen om vorm te geven aan hun eigen leven en aan de omgeving waarin ze zich bewegen. Het is een permanente dialoog waarbij burgers de kans krijgen hun verzuchtingen en oplossingen te formuleren over het te voeren beleid.
- Burgers - ook maatschappelijk kwetsbare groepen - zijn geen klanten maar partners in het maatschappelijk debat. De sociale correcties die zij samen met lotgenoten en bondgenoten uitwerken en voorstellen, moet de overheid ook uit eigen beweging ter harte nemen.
- De overheid moet aanspreekbaar zijn, ook voor kansengroepen. Voorbeelden zijn klantvriendelijke loketten, de inzet van wijkagenten, of "streetwise professionals met voelhorens in de leefwereld van burgers, die kunnen opereren in de alledaagse werkelijkheid zoals die zich in de straat en achter de façades van woningen en bedrijven afspeelt." (van der Lans, 2010).

- Organisaties die met maatschappelijk kwetsbare mensen werken, vertolken vaak wat leeft aan de rand van de samenleving. Zij moeten hun plaats krijgen in de beleidsvoering en een actieve rol kunnen opnemen om kansengroepen een stem te geven.

Hulpverlening sluit hier niet vanzelfsprekend op aan

Het leven van kwetsbare mensen voltrekt zich volgens een fundamenteel eigen logica, die helemaal anders verloopt dan die van beleidsvoerders. Hoe goed bedoeld de inspanningen van overheid en hulpverleners ook zijn, het risico blijft altijd dat kwetsbare mensen niet geholpen worden. Ook al is de praktijk zelden zwart-wit, volgende risico's zijn zeer reëel.

- Diensten en hulpverlening-op-afpraak zijn afgestemd op doorsnee-situaties en op de middenklasse. Wie daarvan afwijkt, mag zich verwachten aan veel problemen, lange procedures, missing links en wachtlijsten. Kwetsbare mensen moeten zich telkens een weg banen door een onoverzichtelijk oerwoud van formulieren, bewijsstukken en criteria. Hun dossierlast wordt telkens zwaarder.
- Wie niet aan de criteria voldoet, komt niet in aanmerking voor passende steun of hulp. En hoe meer criteria, hoe minder mensen erin passen. Procedures en efficiëntie krijgen vaak voorrang op medeleven en solidariteit.
- Complexe problemen vragen veel inzet van middelen, geld, tijd en geduld. De resultaten laten langer op zich wachten dan bij wie slechts een klein duwtje in de rug nodig heeft. 'Moeilijke gevallen' worden vaak doorverwezen, tot ze nergens meer terecht kunnen.
- Dringende nood moet eerst gemodelleerd worden naar het 'beschikbare traject'. Wie een beroep doet op dienstverlening, moet in de eerste plaats veel geduld hebben – van 'alle medewerkers zijn in gesprek' tot 'wij kunnen u voorlopig niet helpen, er zijn veel wachtenden voor u'. Hardleerse zorgverstrekkers spreken van 'zorgwekkende zorgmijders'. Mensen die steun zoeken, spreken van 'het kastje naar de muur'. Ze worden tijdens het wachten aan hun lot overgelaten, en wie uit het systeem valt geraakt er nauwelijks terug in.
- Is het aanbod toereikend en voldoende afgestemd op de noden van kansengroepen? Wat hebben mensen in armoede nodig? Wat willen etnisch culturele minderheden? Wat willen jongeren? Wat willen langdurig werklozen? Wat willen mensen die kopje onder gaan door hun problemen? Worden ze voldoende gehoord?

2.4 Welke keuze maakt Antwerpen?

Een actieve overheid

Antwerpen profileert zich als een bruisende stad waar het goed vertoeven is. Het voorbije decennium werden veel maatregelen genomen om jonge gezinnen en tweeverdieners te overtuigen in de stad te komen wonen of er te blijven. Het beleid wordt vaak aangedreven door de noden en bezorgdheden van de middenklasse. Zo wordt er veel geïnvesteerd in kinderopvang, meer klasjes in het onderwijs, aandacht voor zwakke weggebruikers en veilig verkeer, opwaardering van achtergestelde buurten, een breed cultureel aanbod, een positief imago, enzovoort. Door in te spelen op de noden van de middenklasse probeert de stad ook haar economisch en financieel draagvlak te vergroten.

De stad voert ook een actief beleid ten aanzien van maatschappelijk kwetsbare groepen. Het doel is om zoveel mogelijk mensen te laten participeren aan de samenleving. Een aantal positieve voorbeelden illustreren dat. De stad

- investeert actief in sociale economieprojecten, zowel binnen de eigen stadsdiensten (bv. het bedrijfsrestaurant in Den Bell) als bij het toewijzen van externe opdrachten (bv. onderhoud Velo's),
- ondersteunt de uitbouw van jongerencompetentiecentra, waar jongeren in hun vrije tijd hun competenties kunnen ontdekken en waar ze op het spoor gezet worden naar onderwijs of werk,
- besteedt extra aandacht aan kansarmen in het Centraal Aanmeldingsdossier voor het onderwijs of bij de uitbouw van de kinderopvang,
- neemt het voortouw in de strijd tegen het intra familiaal geweld, om samen met justitie en hulpverleners op het terrein aan de slag te gaan (project CO3),
- steunt druggebruikers om terug aan het werk te gaan of om vrijwilligerswerk te doen,
- ondersteunt de opvang en nieuwe vormen van hulpverlening voor verslaafden,

- biedt verenigingen een buurtsecretariaat aan ter ondersteuning van hun werking,
- brengt vrijwilligers uit kansgroepen in contact met organisaties die helpende handen zoeken,
- werkt vanuit Atlas op een positieve manier rond beeldvorming en diversiteit in de stad,
- reikt de hand aan daklozen om nieuwe toekomstperspectieven te verkennen,
- biedt hulpverleners de kans om gezinnen te begeleiden, zonder meteen sanctionerend op te treden tegen overlast,
- kreeg de titel 'ambassadeur van het luisteren' omdat ze in haar jeugdbeleid ook kwetsbare jongeren een stem geeft,
- ondersteunt sociaal adviseurs die moeilijk bereikbare groepen persoonlijk benaderen om hen te informeren over onderwijs, gezondheid en vrije tijd,
- biedt jonge, kansarme meisjes een studentenhuis waar ze kunnen studeren en ook begeleiding krijgen.

Veel van deze projecten gebeuren in overleg met sociale organisaties. Die samenwerking neemt verschillende vormen aan. Soms neemt de overheid zelf het initiatief, soms speelt ze eerder in op wat er leeft op het terrein. Soms gebeurt dit in dialoog, dan weer eigengereid. In het ene dossier stelt de overheid zich luisterend op, in het andere weerbarstig of directief. Soms zitten overheid en sociale organisaties op dezelfde golflengte, op andere momenten is het ieder voor zich. Het overleg gebeurt soms systematisch, dan weer ad hoc. De ene dienst is de andere niet, samenwerken en (een beetje) tegenwerken wisselen elkaar af. Regie en uitvoering vormen een spanningsveld met steeds wisselende posities.

Een kordate aanpak

De stad rekent erop dat de aanzienlijke inzet van overheidsmiddelen tot resultaten leidt en liefst op korte termijn. De rode draad in het discours van de lokale overheid is dat wie steun krijgt, zich zelf ook actief moet engageren en positief inzetten. Ze hanteert daarbij het 'voor wat, hoort wat' principe. (Janssens, 2011) Dat is een algemeen principe, waar vooral de kwetsbare groepen rechtstreeks mee geconfronteerd worden. De voorbeelden zijn legio.

- Inspelend op het bovenlokale beleid worden werklozen geactiveerd en worden nieuwkomers ingeburgerd.
- Wie steun of een leefloon vraagt aan het OCMW, wordt extra 'aangemoedigd' om een activeringstraject te volgen.
- Bij inburgeringscursussen wordt 100 procent aanwezigheid verlangd.
- Als je je kleuters niet naar school stuurt of je kinderen spijbelen teveel, vindt men dat een deel van je leefloon moet ingehouden worden.
- Wie zich niet aan de regels houdt in een sociaal wooncomplex, dreigt te moeten verhuizen.
- Jongeren die overlast veroorzaken krijgen de keuze tussen verplichte begeleiding of een boete.
- De stad dringt bij de hogere overheid aan op forsere maatregelen, bijvoorbeeld voor de tewerkstelling van asielzoekers en van mensen met een leefloon, sancties voor huurders van sociale woningen, of uitbreiding van het gebruik van GAS-boetes (Gemeentelijke Administratieve Sanctie) om overlast tegen te gaan.

Als sluitstuk voor haar sociaal beleid pleit de stad voor systematische gegevensuitwisseling tussen alle sociale organisaties, om de efficiëntie te verhogen. Daarbij wordt een strikte interpretatie van het beroepsgeheim ter discussie gesteld.

Antwerpen kiest voor een 'kordate aanpak'. Deze kordaatheid kadert vooral in het veiligheidsbeleid, een dwingend activeringsbeleid, de strijd tegen de sociale fraude en de overlastpreventie. Het is echter geen kordate strijd tegen armoede, tegen racisme en islamofobie, tegen uitsluiting en discriminatie. De stad voert geen kordaat personeelsbeleid dat diversiteit als vanzelfsprekend beschouwt. De stad treedt niet kordaat op tegen werkgevers, ook al vinden Nederlandstalige allochtone jongeren die goed geschoold zijn, moeilijk werk. Jongeren worden nog steeds vaker door de politie dan door jongerenwerkers aangesproken. Iedereen heeft rechten, maar vooral de plichten worden aangescherpt.

Kordaatheid heeft een keerzijde. "De overheid kijkt vaak louter door de angstige bril van het veiligheidsbeleid, waardoor ze de sociale ongelijkheid niet meer ziet." (Coolsaet, 2008) De GAS-boetes zijn een goed voorbeeld: wie overlast veroorzaakt, krijgt een boete. Wordt er even kordaat steun geboden? Zijn voordien alle middelen uitgeput om mensen kansen te geven? Zijn boetes een stimulans om die kansen te grijpen? Of staan ze een kansenbeleid in de weg? Sociaal beleid heeft als opdracht om mensen die maatschappelijk zwak staan extra kansen te bieden en hen te ondersteunen om hun potentieel te ontwikkelen. "Wie buiten de 'gezonde' samenleving staat, wordt niet meer gekend en erkend als volwaardig medeburger. Terwijl een sa-

menleving nooit gezond of ziek is, maar constant in beweging. Mensen in armoede, mensen met problemen, etnisch culturele minderheden, enzovoort maken de samenleving niet 'ongezond'. Zij zijn er gewoon een deel van." (Schinkel, 2008)

2.5 Voor welk sociaal beleid kiest OASO?

OASO verenigt negen sociale ondernemingen die zichzelf tot doel stellen om maatschappelijke noden te lenigen. Zij werken met meer dan 1.300 professionele medewerkers en bijna 2.000 vrijwilligers die zich inzetten in meer dan honderd deelwerkings³.

OASO bereikt jaarlijks meer dan 30.000 Antwerpenaars, vooral maatschappelijk kwetsbare groepen, laaggeschoolden en langdurig werklozen, cliënten in de hulpverlening, mensen in armoede, drugverslaafden, nieuwkomers en asielzoekers, etnisch-culturele minderheden, hooggeschoolde allochtonen, kinderen, tieners en jongeren in een kwetsbare positie, mensen met een laag inkomen.

OASO kiest voor een sociaal beleid dat gebaseerd is op rechtvaardigheid en respect voor de menselijke waardigheid en dat voor iedereen geldt die in de stad woont, werkt of verblijft ongeacht afkomst of sociaal statuut. Wie geen toegang heeft tot de sociale zekerheid of door de mazen van het maatschappelijk vangnet dreigt te vallen, moet extra aandacht krijgen.

OASO pleit voor een sociaal beleid dat de solidariteit versterkt, herverdeling aanmoedigt, en de financiële en sociale lasten verdeelt volgens draagkracht. Dat pleidooi geldt voor elk beleidsniveau: Antwerps, Vlaams, federaal en Europees.

OASO vraagt de lokale overheid er extra op toe te zien en corrigerend op te treden, zodat sociale herverdeling wel degelijk ten goede komt aan de zwaksten in de samenleving, ook diegenen die op een bepaald moment in hun leven weinig of niets kunnen of mogen bijdragen.

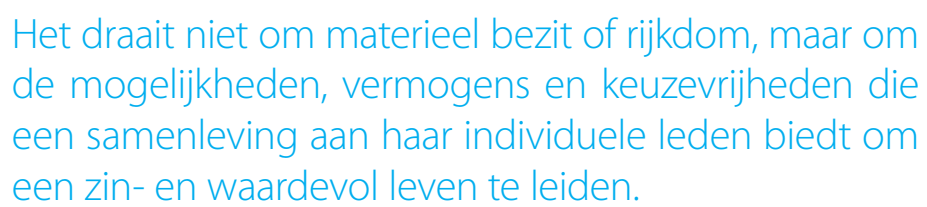

OASO werkt aan een sociaal beleid dat extra kansen creëert voor iedereen, zekevr voor wie niet op eigen kracht zijn levenslot kan verbeteren. Het vertrekpunt is steeds de autonomie van individuen en groepen, en de noden en ambities die zij zelf aangeven. Sociaal beleid betekent handvaten aanreiken en basisvoorwaarden scheppen, zodat mensen hun leven zelf in handen kunnen nemen en hun toekomst zelf kunnen vorm geven.

OASO investeert in de participatie van maatschappelijk kwetsbare groepen aan de samenleving en aan het beleid. Elk sociaal beleid moet hen ondersteunen, vormen en in gesprek laten gaan met de samenleving zodat ze die mee kunnen vormgeven.

OASO wil dat elke beleidsmaatregel wordt getoetst aan zijn effect op maatschappelijk kwetsbare groepen (armoedeparagraaf, armoedetoets).

OASO pleit voor een sociaal beleid dat de solidariteit versterkt, herverdeling aanmoedigt, en de financiële en sociale lasten verdeelt volgens draagkracht.

³ Zie overzicht in bijlage

Het draait niet om materieel bezit of rijkdom, maar om de mogelijkheden, vermogens en keuzevrijheden die een samenleving aan haar individuele leden biedt om een zin- en waardevol leven te leiden.

3

3 EEN SOCIAAL BELEID VOOR ELKE ANTWERPENAAR

Een echt sociaal beleid moet zich richten tot iedereen. Het Mattheuseffect beschrijft al langer dat dat niet vanzelfsprekend is. Men kan iedereen wel gelijke kansen geven, maar niet iedereen heeft een gelijke uitgangspositie om al die kansen te grijpen of erop in te gaan. Om het recht op sociale voorzieningen en een passende dienstverlening ook voor maatschappelijk kwetsbare groepen te garanderen, zijn extra inspanningen nodig en een aanpak die daarop is afgestemd.

“Het draait niet om materieel bezit of rijkdom, maar om de mogelijkheden, vermogens en keuzevrijheden die een samenleving aan haar individuele leden biedt om een zin- en waardevol leven te leiden. Dat houdt niet alleen in dat die kansen voor iedereen beschikbaar moeten zijn, en dus discriminatie en marginalisatie van bevolkingsgroepen onmogelijk maken, maar ook dat er een gedifferentieerd beleid nodig is. Want er zullen altijd mensen zijn die omwille van lichamelijke, sociale of politieke redenen minder kansen hebben dan andere, en die dus positief gediscrimineerd zullen moeten worden. Het principe ‘voor wat hoort wat’ is niet toepasbaar op mensen die structureel, lichamelijk of door ouderdom in de onmogelijkheid verkeren om een bijdrage te leveren, terwijl ze tegelijk meer investeringen nodig hebben om evenveel kansen te krijgen dan zij die er beter aan toe zijn.” (Martha Nussbaum, 2012)

De twintig procent mensen die het moeilijk hebben in onze samenleving hebben geen vat op de oorzaken van hun armoede, ziekte, verslaving, werkloosheid, foute papieren, uitsluiting, enzovoort. Maar zij hebben wel een visie op de oorzaken en de gevolgen van hun problemen. Zij zijn ook gemotiveerd om mee naar uitwegen te zoeken, en als kritische burgers kunnen zij feedback geven over de doelmatigheid van het gevoerde beleid. Een echt sociaal beleid heeft bijzondere aandacht voor maatschappelijk kwetsbaren en ziet hen als partner om samen aan verandering te werken.

Een kansenbeleid steunt mensen om zich te engageren ten aanzien van zichzelf en ten aanzien van de samenleving. Hoe creëer je extra kansen voor wie een zwakkere uitgangspositie heeft? Hoe steun je mensen om vanuit hun eigen kracht hun leven vorm te geven? Hoe creëer je de ruimte die mensen nodig hebben om hun goede voornemens ook waar te maken? Hoe hanteer je grenzen om kansen te versterken? Hoe stimuleer je een groeiproces, zonder meteen met sancties te dreigen? Wanneer mensen de ruimte krijgen om zelf te bepalen wat ze écht willen, engageren ze zich ook. Vrijwilligheid is niet hetzelfde als vrijblijvendheid. Het is de basis voor een duurzaam engagement.

3.1 Wat werkt?

Practice Based Evidence onderzoekt de resultaten, ervaringen en processen zoals die zich voordoen in de dagelijkse praktijk. De ervaring van burgers, bewoners, hulpverleners en sociaal werkers dat ‘iets werkt’ is vaak een betere barometer dan een statistische cijferanalyse. Wie betrokken partij is, weet zelf best wat werkt en wat niet. Elke bureaucratische systeemlogica vreet tijd en energie en gaat vaak ten koste van de kwaliteit van het werk. (De Vries, 2007) Adviezen van hulpverleners die vertrekken vanuit de noden van de cliënt, zijn meestal gegroeid op basis van wederzijds vertrouwen. Dat vertrouwen moet gevaloriseerd worden. Beleidsmakers dienen die expertise, ook van hun eigen medewerkers, te erkennen.

Ondersteun mensen om hun eigen weg te bepalen

- Elke cliënt, burger, deelnemer is eigenaar van zijn eigen problemen, doelen en oplossingen. Anderen kunnen die niet voor hem bepalen. Niet als dat goed bedoeld is, ook niet als dat maatschappelijk dwingend is.
- Maak mogelijk dat mensen samenkomen rond gelijkaardige situaties of problemen. Zo wordt beter duidelijk wat aan de grondslag ligt van de problemen en in welke richting oplossingen moeten gezocht worden.

- Steun of hulp werkt pas, als de betrokkene dat zelf zo ervaart. Zijn geloof en betrokkenheid in wat aangeboden wordt, bepalen voor 87 procent de uitkomst ervan. De andere 13 procent omvat de werkrelatie, de hoop en verwachting, de persoon van de hulpverlener/begeleider/ groepswerker en zijn betrokkenheid. (De Vries, 2007)

Dring geen oplossingen op

- Geef mensen vertrouwen en investeer in hen. (Verbraeken, 2012). Ondersteun kwetsbare mensen om zelf hun doelen te bereiken en oplossingen te vinden en word de 'onbevooroordeelde onderzoeker van de zienswijze van de cliënt'. (De Vries, 2007)
- Spreek mensen aan op hun eigen vaardigheden, competenties en inzet. Vertrek vanuit hun eigen kracht en motivatie. Stimuleer en ondersteun hun eigen keuzes. Biedt hen de mogelijkheid om zich te organiseren en zo hun krachten te bundelen.
- "De overstijgende vraag is eigenlijk: hoe loop je mensen het minst voor de voeten? Of positiever geformuleerd: hoe geef je begeleiding, steun of hulpverlening zo vorm dat iemand er het best gebruik van kan maken?" (De Vries, 2007)
- Samen op weg gaan vraagt een engagement. Aanklappend werken kan in het belang zijn van de betrokkene. Mensen confronteren ook.

Verlaag drempels

- Steun aan maatschappelijk kwetsbare mensen moet ingebed zijn in hun eigen leefwereld. Om doelmatig te zijn, moeten de structuren zich aanpassen aan hun doelgroep. Niet andersom. Een goed voorbeeld zijn de wijkgezondheidscentra.
- Om vlot mee te kunnen, moeten mensen altijd ergens terecht kunnen. Dus: flexibele aanspreekpunten, minder procedures, automatisering in functie van administratieve vereenvoudiging, klare taal, beschikbaarheid. De sociale infopunten zouden een goed voorbeeld kunnen zijn.
- Zorg ervoor dat mensen hun rechten kennen. De website www.rechtenverkenner.be bundelt alle rechten van burgers, ook hun rechten als inwoner van Antwerpen. Integratie van de rechtenverkenner op de website van de stad zou voor iedereen een handige wegwijzer kunnen zijn om vlotte informatie en toegang te krijgen tot zijn rechten.

Laat iedereen participeren

- Om doelmatig beleid te voeren, moet je eerst de problemen kennen en daar vervolgens de goede oplossingen voor zoeken. Wie kan daarin een betere consultant zijn dan de betrokkenen zelf? Zij weten wat werkt en wat niet. "Burgers kunnen zelf veel, hebben zelf veel informatie, zijn deskundig als het over hun eigen leven en leefomstandigheden gaat. Het gaat daarbij uitdrukkelijk niet in de eerste plaats om burgers die het goed kunnen zeggen, het gaat in de breedste zin om mensen die vanuit hun ervaringen eigen competenties ontwikkelen. De kracht van burgers en de kracht van burgerinitiatief zou veel meer erkenning moeten krijgen en als mobiliserende kracht in onze samenleving moeten gezien worden." (De Rynck, 2009) De stem van kwetsbare mensen en de inbreng van hun ervaring is noodzakelijk om oplossingen in de goede richting uit te werken.
- "Participatie verbindt diverse opvattingen, waarderingen en houdingen door ze een publiek karakter te geven en ze met elkaar in wederzijdse aanspreekbaarheid en tegensprekelijkheid te zetten." (De Rynck, 2009) Schakel mensen in volgens hun capaciteiten en vergroot zo de verantwoordelijkheid die zij zelf kunnen opnemen. Dat vergoot ook het maatschappelijk draagvlak van genomen beslissingen.
- Naar de mening luisteren van kwetsbare mensen is een uiting van respect. Het biedt hen ook de kans om hun eigen kracht en kennis in te zetten om zo hun doelen te realiseren en hun leven en dat van hun lotgenoten te verbeteren.

Bied kansen

- Iedereen heeft recht op sociale activering en op ondersteuning die hem in staat stelt aan de samenleving deel te nemen. Zowel in de eigen levenskeuzes, als in grotere gehelen waar hij bij betrokken is. Wanneer mensen de kans krijgen om verantwoordelijkheid op te nemen in de eigen organisatie of op de werkvloer, groeit hun zelfvertrouwen en zelfstandigheid ook in andere omstandigheden.
- Mensen worden dikwijls sterker in groep. Het biedt hen vaak de kans hun eigen behoeften beter te formuleren en hun belangen beter te verdedigen. (De Rynck, 2009)
- Werk blijft een van de grootste – zij het niet de enige – hefboom tegen armoede en uitsluiting. Van thuis zitten word je

ziek. Geef iedereen de kans om te werken volgens zijn eigen mogelijkheden. Bied langdurig werklozen niet alleen opleiding, maar ook coaching om hun praktische problemen op te lossen.

- Bied nieuwkomers een passend onthaal met taallessen en toeleiding naar onderwijs en arbeidsmarkt. Zet in op emancipatorisch werken, geef info over rechten en verwachtingen, en laat ruimte voor de ontwikkeling van hun eigen identiteit.
- Kansen bieden gaat samen met grenzen stellen. Sociaal beleid pendelt vaak tussen 'slaan en zalven', tussen 'stimuleren of sanctioneren'. Een stok achter de deur kan een nuttig instrument zijn, maar pas nadat voldoende kansen geboden zijn.

Stel eisen aan de samenleving

- Het sociaal beleid wordt sterk bepaald door Europese, federale en Vlaamse beslissingen: het financieel-economisch beleid, de uitbouw van de sociale zekerheid, de opvang voor mensen in een asielpcedure, het migratiebeleid, de Europese eenmaking, enzovoort. De lokale overheid moet haar stem 'in Brussel' laten horen en proactief ijveren om de sociale bescherming en de maatschappelijke integratie van al haar inwoners mogelijk te maken en te bevorderen.
- Iedereen moet op zijn eigen manier kunnen deelnemen aan de samenleving. Die moet zich aanpassen aan haar veranderde samenstelling: publieke tolerantie, verdraagzaamheid, openbare dienstverlening, arbeidsmarkt, hulpverlening, onderwijs ... de hele samenleving is in evolutie. Zoals de overheid ervoor moet zorgen dat elk openbaar gebouw toegankelijk is voor mensen in een rolstoel, moet ze er ook voor zorgen dat de samenleving toegankelijk is voor maatschappelijk kwetsbare mensen.
- Organisaties, instellingen en voorzieningen moeten zich aanpassen aan de toenemende diversiteit. Die aanpassing is niet louter de verantwoordelijkheid van het individu. De overheid moet een kader creëren om die evolutie naar een interculturele samenleving te ondersteunen en te bevorderen. Moskeeverenigingen en zelforganisaties moeten volwaardige partners worden in het sociale middenveld. De overheid moet er op toezien dat elke Antwerpenaar zijn grondwettelijke rechten en vrijheden ongecompliceerd kan uitoefenen, ongeacht afkomst, geslacht of ras.
- Diversiteit betekent ook dat meertaligheid vanzelfsprekend is, dat iedereen zijn eigen godsdienst mag kiezen en ook tonen, en dat iedereen zelf mag kiezen hoe hij of zij zich kleedt, ook in het publieke domein.

3.2 Wat helpt niet?

Resultaat op korte termijn pakt de wortels van sociale achterstelling niet aan.

- Buurten die herleven, worden ook duurder. Wie dat niet kan betalen, moet verhuizen naar een andere achtergestelde buurt. Na de opwaardering van het Zuid, het Eilandje en stilaan ook delen van Borgerhout en Antwerpen-Noord, verschuiven de sociale problemen richting Deurne-Noord.
- OCMW-klienten die werken in artikel 60, belanden nadien in de werkloosheid. Daar komen ze terecht in een totaal versnipperd veld van activeringsmaatregelen voor langdurig werklozen, vaak zonder snel uitzicht op vast werk.
- Als dealers of druggebruikers worden verbannen van een plein, duiken ze nadien elders op.

Oplossingen opdringen werkt niet.

- Mensen met veel moeilijkheden moeten zich telkens weer verantwoorden. Hun leven, hun problemen, hun inkomen en hun zwakheden komen telkens weer op tafel. Waarna ze geacht worden zich in te schakelen in alweer een volgend plan van aanpak. Hun kennis en ervaring wordt zelden benut om samen naar oplossingen te zoeken of nieuwe problemen te voorkomen. In plaats van steun, gelijkwaardigheid en respect te ervaren, voelen ze zich gecontroleerd.
- Hoe bepaal je bij iemand het verschil tussen onwil, onkunde, onvermogen en overmacht? Dat kan enkel mits de tijd om vertrouwen op te bouwen en mits een zorgvuldige inschatting van de context, de situatie van de cliënt, en je eigen waarden en normen als beoordelaar. Daar krijgen professionals vaak de tijd niet voor.
- Opgelegde oplossingen gaan vaak gepaard met nieuwe voorwaarden, die dan voor nieuwe problemen zorgen. Vaak maken die oplossingen het alleen maar moeilijker, omdat ze het eigen levensproject van mensen of het maatschappelijk project van groepen doorkruisen.
- Voor de opwaardering van kwetsbare buurten kiest de overheid uitdrukkelijk voor een 'sociale mix' en het aantrekken van beter gegoeden. Die strategie werkt niet als ook de sociale achterstelling zelf niet wordt aangepakt. Bovendien wijst

onderzoek uit dat vrijwillige etnische concentratie veel meer tot sociale stijging leidt dan sociale mix. (Wacquant, 2012)

Repressieve maatregelen leiden vaak tot meer uitsluiting en meer armoede.

- Humanitaire basisrechten geraken ondergesneeuwd door de doelstellingen van het sociaal beleid. Ouders financieel sanctioneren omdat hun kinderen spijbelen (bijvoorbeeld vermindering van leefloon) zal eerder de armoede doen toenemen dan de onderwijsparticipatie bevorderen.
- Wanneer worden jongeren plots als hangjongeren beschouwd? Hen van hun plein verjagen geeft hen alleszins geen eigen plek waar ze terecht kunnen. GAS-boetes duwen het gezin wel verder in armoede.
- Als mensen zonder papieren nergens toegang toe krijgen en niet mogen werken, worden ze de armoede, het zwartwerk en de criminaliteit ingedreven.
- Voor veel mensen is hun contact met een sociaal werker hun laatste aanknopingspunt met de samenleving. Als die eisen gaat stellen, al dan niet in ruil voor steun, haken ze nog meer af. Hun ontgoocheling in de instituties zal alleen maar verharden. Sociale werkers zijn geen overlastbestrijders. In de context van een kansenbeleid kunnen zij wel een belangrijke rol spelen bij overlastpreventie.
- "Disciplinerende instrumenten mogen alleen ingezet worden als ze een redelijke kans op slagen hebben, overeenstemmen met de menselijke waardigheid, dienstig zijn voor individuele zelfontplooiing en sociaal rechtvaardig zijn." (Cantillon, 2011)

Activering kent zijn grenzen

- Mensen die niet binnen de criteria passen, kunnen niet worden geactiveerd. Waar moeten ze terecht? Op welke wijze kunnen zij hun bijdrage leveren aan de samenleving?
- Mensen kansen bieden en stimuleren is geen eenduidig proces. Wat als het niet pakt? Als het niet kan? Als de context tegenzit? Als er tegenwerking is? Wat gebeurt er met de restgroep?
- Mensen die door de mazen van het sociale vangnet vallen (asielzoekers, mensen zonder papieren, mensen die met niks in regel zijn, mensen in armoede) kunnen vaak enkel nog terugvallen op vrijwilligerswerk en liefdadigheid. En voor wie zich zelf aan vrijwilligerswerk waagt, is zelfs een onkostenvergoeding vaak een probleem.
- Niet iedereen kan zomaar geactiveerd worden. Vaak hebben mensen eerst nood aan oplossingen voor hun welzijnsproblemen. Een positief voorbeeld is het W²-project van VDAB en CAW, dat aandacht heeft voor de complexe problematiek van armoede en waar mensen worden aangesproken op hun kracht om zelf oplossingen te zoeken. Pas als zij er klaar voor zijn, wordt de stap naar activering gezet.

Evidence Based Practice, gebaseerd op het Medisch Model, biedt geen garantie op geslaagde hulpverlening. Niet de diagnoses, methoden, specifieke technieken en protocollen van de expert bepalen de kwaliteit van de hulpverlening. Lijsten creëren hooguit de illusie dat er effectieve technieken zijn om mensen te 'genezen'. (De Vries, 2007) Streepjes zetten is niet hetzelfde als mensen steunen.

3.3 Investeren in sociaal beleid is goed voor iedereen

Sociaal beleid is meer dan een vangnet voor wie het moeilijk heeft. Het is ook een trampoline die mensen kracht geeft en terug op weg zet. Die hen uitnodigt en kansen biedt om verantwoordelijkheid te nemen. Ook de samenleving als geheel wordt daar beter van.

Beter voorkomen dan genezen

- Wie werk heeft, draagt bij aan de sociale zekerheid en aan de samenleving.
- Wie gezond woont, loopt minder risico op chronische gezondheidsproblemen.
- Jongeren een eigen plaats geven in de samenleving, biedt hen vorming en perspectief.
- De strijd tegen kinderarmoede is een investering in een betere toekomst.
- Mensen zonder werk of inkomen aan hun lot overlaten, verhoogt de kost om hen later terug op te nemen in de samenleving.

- Passende hulpverlening is meestal goedkoper dan gevangnissen.
- ...

Wie kansen krijgt, draagt ook bij

- De Kringwinkels en hun ophaaldienst zijn er voor alle Antwerpenaars, met dank aan de langdurig werklozen die er werken.
- Vrouwen die vroeger geen kans maakten op werk, strijken en poetsen nu voor iedereen.
- De toenemende vergrijzing van de autochtone bevolking en de zorg voor ouderen, zal worden opgevangen door allochtonen en nieuwkomers.
- Werkgevers die voluit kiezen voor diversiteit, loven vaak de motivatie en de inzet van hun personeel. Een divers personeelsbeleid maakt bedrijven sterker.
- ...

Acties van en voor kwetsbare groepen

- Campagnes van mensen in armoede tegen de hoge kosten in het onderwijs, leidden tot de maximumfactuur voor alle kinderen in het basisonderwijs.
- Wat oorspronkelijk een campagne voor cultuurparticipatie was door mensen in armoede, mondde uit in een A-kaart voor elke Antwerpenaar en bezoeker aan de stad.
- Jongeren van bij het begin betrekken bij de inrichting van hun speelplein of hun omgeving, creëert respect en verantwoordelijkheidsgevoel bij de jongeren voor hun omgeving en maakt die aangenamer voor iedereen (bijvoorbeeld Bisthoveplein).
- Verenigingen waar armen het woord nemen pleiten al jaren voor de automatische toekenning van het OMNIO-statuuut, premies, studiebeurzen, enzovoort. Dit is in het belang van álle burgers.
- Spuitenruil mikt niet alleen op gezondheidspromotie en ziektepreventie bij druggebruikers, het beschermt de bevolking ook tegen verspreiding van infectieziektes.
- Pleidooien voor klare taal bij overheidscommunicatie, premies voor energiebesparing, toegankelijk internet voor iedereen, meer flexibele kinderopvang, klantvriendelijk onthaal aan stadsloketten, meer speelruimte voor jongeren in de stad, een betere toegang tot de geestelijke gezondheidszorg, opleidingen en diensten op maat ... Het waren telkens maatschappelijk kwetsbaren die aan de kar trokken, met gunstige resultaten voor iedereen.

De bijdrage aan de samenleving van maatschappelijk kwetsbare mensen is onmiskenbaar. Toch worden zij nog steeds weinig gehoord door politici en beleidsmakers. Die behoren immers tot andere sociale klassen en houden er andere sociale netwerken op na. Sociale middenveldorganisaties die wél dagelijks contact hebben met de kwetsbaren in de samenleving, zijn daarom een zeer belangrijke partner voor een beleid dat álle Antwerpenaars ten goede komt. Hen niet betrekken bij het beleid, is kansen missen.

Sociaal beleid is meer dan een vangnet voor wie het moeilijk heeft. Het is ook een trampoline die mensen kracht geeft en terug op weg zet. Ook de samenleving als geheel wordt daar beter van.

De centrale vraag is steeds: "Wat is goed voor de mens en voor de samenleving?"

4

4 HOE VERHOUDT OASO ZICH TOT DE LOKALE OVERHEID?

4.1 OASO werkt autonoom

vanuit een eigen dynamiek

- Alle organisaties die zich in OASO verenigd hebben, zijn ontstaan vanuit burgerinitiatief. Zij zijn opgericht vanuit een grote zorg voor en betrokkenheid bij hun minder fortuinlijke medeburgers.
- Al deze organisaties zijn erg aanwezig op het terrein, met een grote reikwijdte en een groot engagement. Zij staan open voor iedereen, ongeacht rang, stand, afkomst of sociaal statuut.
- Al deze organisaties gaan steeds in dialoog met de overheid met de vraag zich sterker te engageren voor maatschappelijk kwetsbare groepen. Die oproep blijft, het aanbod om de dialoog te versterken ook.
- Al deze organisaties hebben steeds een voortrekkersrol gespeeld in de ontwikkeling van een emancipatorisch sociaal beleid en willen dat blijven doen. Zij investeren permanent in sociale innovatie en in de structurele uitbouw van sociale ondernemingen.

op basis van deskundigheid

- OASO ontmoet dagelijks duizenden maatschappelijk kwetsbare mensen, biedt hen kansen, motiveert hen en steunt hen in hoe zij hun leven vorm geven.
- OASO gaat met hen in gesprek, luistert, en probeert hun stem te versterken.
- OASO speelt in op verandering bij mensen en groepen en moedigt hen aan om nieuwe dingen uit te proberen.
- OASO signaleert aan de overheid wat er aan de kwetsbare zijde van de samenleving leeft en geeft de overheid feedback over de gewenste en ongewenste effecten van haar beleid. Middenveldorganisaties kunnen daarbij de tolk zijn van kwetsbare groepen.
- OASO kiest voor duurzame effecten op lange termijn, niet voor effecten op korte termijn.

met ethische uitgangspunten

- OASO vertrekt bij elke beslissing van de vraag of de betrokken doelgroep daar beter van wordt. De centrale vraag is steeds: 'Wat is goed voor de mens en voor de samenleving?'
- OASO benadert mensen niet als 'een probleem', gaat in tegen maatschappelijke onverdraagzaamheid en verzet zich tegen elk louter repressief discours.
- OASO verzet zich tegen maatschappelijke uitsluiting en ijvert voor aansluiting.
- OASO verzet zich tegen racisme en koestert diversiteit.
- OASO biedt onvoorwaardelijk steun. Sociaal werk blijft altijd een vrijhaven voor mensen die elders hun plek niet vinden.
- OASO respecteert de privacy van elke cliënt. Vertrouwelijke informatie valt onder het beroepsgeheim.

vanuit waarden

- OASO werkt vanuit respect voor iedereen en vanuit het geloof dat iedereen iets kan en het potentieel heeft om te groeien.
- OASO vertrekt vanuit verantwoordelijkheid, waarbij iedereen zijn rol opneemt en anderen aanmoedigt dat ook te doen.
- OASO gelooft in mensen, houdt vol en heeft geduld.
- OASO stimuleert en motiveert mensen, en moedigt hun passies, talenten, leergierigheid en persoonlijke groei aan.
- OASO werkt resultaatgericht, vanuit een open houding, met een grote tolerantie voor mislukking.
- OASO handelt duurzaam, met respect voor mens, milieu en economie.

met eigen doelen

- OASO kiest voor empowerment. De hulpverlener/begeleider/ groepswerker laat mensen ontdekken wat er al goed gaat, wat zij in huis hebben en wie hen daarbij helpt, zodat zij zich bewust worden dat zij het zo gek nog niet doen. Het opbouwen van zelfvertrouwen en hoop dus. Vervolgens helpt hij de betrokkene ontdekken wat zijn oplossingen zijn, welke kleine stappen hijzelf als wenselijk en uitvoerbaar ziet om zijn doel te bereiken. Pas wanneer iemand er zelf niet uitkomt, zal de hulpverlener/begeleider/ groepswerker alternatieve oplossingen naar voren brengen en de zinnigheid en bruikbaarheid ervan open bespreken. (De Vries, 2007)
- OASO versterkt mensen in een kwetsbare positie om hun stem te laten horen in de samenleving en om de krachtsverhoudingen mee te beïnvloeden. Dat gaat over vorming, tegensprekelijk debat, oefenkansen, feedback, zelfvertrouwen, confrontatie, inzicht, meningen bijsturen en mee beslissen over de dingen die hen aanbelangen.
- OASO kiest voor emancipatie. Zoals arbeiders, vrouwen, holebi's en personen met een handicap steeds meer een volwaardige plaats in de samenleving verwierven vanuit hun eigen groeperingen, moeten ook mensen aan de onderkant van de samenleving volwaardig lid kunnen worden van onze samenleving. Dit vraagt tijd.

als sociale ondernemer

- OASO is gebeten door de passie om maatschappelijke uitdagingen aan te pakken, speelt in op verandering in de samenleving, detecteert nieuwe problemen en zoekt proactief naar oplossingen. Innovatie zit in haar genen, sociale vooruitgang het doel.
- OASO investeert elke dag in mensen, middelen en engagement om maatschappelijke correcties aan te brengen op het Mattheuseffect.
- OASO kiest voor partnerships met overheden, met andere organisaties en sociale ondernemingen en met andere bedrijven. Het doel is steeds om win-win situaties te creëren.
- OASO wil blijvend investeren in een actief sociaal beleid ter bevordering van het welzijn van iedere Antwerpenaar. OASO engageert zich in verbondenheid met de doelgroepen voor wie ze werkt.

4.2 OASO wil samenwerken met de lokale overheid

in overleg

- OASO spreekt met kennis van zaken. Zij wil haar expertise delen met de overheid en aanwenden om de kwaliteit van het beleid te optimaliseren.
- OASO wil vanuit haar onafhankelijke positie een langdurig bondgenootschap aangaan met de lokale overheid, met structureel overleg en duidelijke doelen op langere termijn.
- OASO pleit ervoor dat elke beleidskeuze voorrang geeft aan het sociale.
- OASO heeft haar eigen identiteit en doelstellingen. Zij wil die realiseren in afstemming met de overheid, met respect voor elkaars autonomie.
- OASO erkent de regisseursrol van de stedelijke overheid. Daarbij verkiest ze een regisseur die werkt in samenspraak met zijn actors, ruimte laat voor creativiteit, ieders autonomie respecteert, en beseft en valoriseert dat het echte werk op het terrein gebeurt. Regie is verbinden, ontwikkelen en samen duidelijke resultaten bepalen.
- OASO wil betrokken worden bij de beleidsvoering. Zij wil niet louter uitvoerder zijn van een beleid waar zij niet mee kan instemmen.
- OASO overlegt met de lokale overheid en haar diensten over algemene problemen en structurele oplossingen op alle domeinen, ook dat van veiligheid. Zij kiest daarbij niet voor een repressieve benadering, wel voor een sociale benadering vanuit een kansenbeleid.
- OASO wil bij elk overleg de belangen van de doelgroep mee in rekening nemen, ook als die anders liggen dan de institutionele prioriteiten.

als gelijkwaardige partner

- OASO heeft dagelijks contact met een hele brede waaier van maatschappelijk kwetsbare Antwerpenaars. Door de kwantiteit en de kwaliteit van dat werk, draagt zij actief bij aan de ontwikkeling van het stedelijk weefsel en is ze een essentiële partner in het lokaal sociaal beleid.
- OASO gaat graag in debat over politieke, strategische en operationele keuzes van het lokale sociale beleid.
- OASO wil in overleg met de stad bij hogere overheden aankloppen om passende aandacht en financiële middelen te verwerven voor een grootstedelijk sociaal beleid dat maatschappelijk kwetsbare doelgroepen ten goede komt.
- OASO wil bij de uitvoering van het sociaal beleid geen dynamiek van louter project-hoppen en -shoppen, waar het laagste bod op 'de markt van welzijn en geluk' de meeste kans maakt. Zij kiest voor een engagement op lange termijn.
- OASO wil zelf over de aanwending van haar financiële middelen kunnen beslissen, op basis van de noden van de doelgroepen waar zij mee werken. OASO wil de besteding van deze middelen ook altijd verantwoorden.
- OASO vraagt de overheid een stedelijke bedrijfscultuur te ontwikkelen die erop gericht is om te valoriseren wat onafhankelijke sociale organisaties op het terrein waarmaken.

OASO versterkt mensen in een kwetsbare positie om hun stem te laten horen in de samenleving en om de krachtsverhoudingen mee te beïnvloeden.

uitleiding

Engagement is geen markt van vraag en aanbod, het is een maatschappelijke keuze. Met deze visietekst hopen we een positieve bijdrage te leveren aan de uitbouw van een beleid in onze stad waar de sociale dimensie (nog) sterker op de voorgrond komt. Wij zijn bereid hieraan constructief en kritisch mee te werken, samen met andere relevante partners op het terrein.

We hopen dat op die manier onze stad in de komende bestuursperiode (nog meer) sociaal kleurt.

bijlage

OASO telt meer dan 100 deelwerkingen

CAW Metropool

(www.cawmetropool.be)

Algemeen Onthaal
Crisisteam -18
Het Alternatief
Inloopteam Samik
JAC Plus – Onthaal
Justitieel Welzijnswerk
Nachtopvangcentrum De Biekorf
Pension Van Schoonhoven
Sociaal Hotel De Passage
TOPcoaches
Vrouwenopvangcentrum De Witten Hof
Wijkgericht onthaal ModeM
Woonbegeleiding Deurne
Woonbegeleiding Noord
Dienst Alternatieve Maatregelen ADAM
Gerechtigd Opgelegde Hulpverlening GOH
Inloopcentrum De Vaart
JAC Plus – Begeleiding
Jongeren coaching
Mannenopvangcentrum De Linde
Onthaal Dakloze Druggebruikers ODD
Schuldbemiddeling
Team Straathoekwerk
Traject 2
Vrouwenopvangcentrum Het Zijhuis
Woonbegeleiding Berchem
Woonbegeleiding Linkeroever
Zelfredzaam en Actief Preventie Project

CAW De Terp

(www.cawdeterp.be)

Asmodee (residentiële opvang slachtoffers mensenhandel)
Bezoekruimte Antwerpen
Boysproject (werking voor jongens in de mannenprostitutie)
Begeleidingsteam dak-en thuislozen Stad

De Halm (kleinschalige groepsopvang daklozen)
De Passant (mannenopvang)
De Plataan (mannenopvang)
Inloopcentrum De Steenhouwer
Zorgcentrum voor dak-en thuislozen
IVCA (intercultureel vrouwencentrum)
Opvoedingswinkel Antwerpen
PSC Jongerenwerk
PSC Vluchtelingenwerk
Teams Levens- en Gezinsvragen Antwerpen
Vrouwenwerking
Vrouwenopvangcentrum Welzijnzorg
Woonbegeleiding NoordrANT
Woonbegeleiding Kiel-Hoboken

Free Clinic

(www.free-clinic.be)

MSOC Antwerpen: Medisch Sociaal Opvang Centrum
Spuitenruil
Alcoholblik
PROject
Bubbels&Babbels
Straathoekwerk
Activeringsteam
Buro Aktief
Spat – Spuitenpatrouille
Plug-INN

Antwerps Platform Generatiearmen - APGA

(www.apga.be)

Centrum Kauwenberg
Recht-Op Kiel
Recht-Op Deurne
PSC/Open Huis
Sautna/tegen armoede
apgaPASH

Kinder- en tienerwerking Kauwenberg
Recht-Op jongeren
Cultuur Proeven
Nova Cultuurcafé / Een Paar Apart
Cultuurcafé Borgerhout / cultuurbemiddelaar

**Samenlevingsopbouw
Antwerpen stad**
(www.samenlevingsopbouw.be/antwerpenstad)

Team Wonen
Team Inkomen – Arbeid
Team Antwerpen-Noord
Team Kiel
Team Borgerhout
Team Deurne

Levanto
(www.levanto.be)

Arbeidszorg
Bouw & Milieu
Energiesnoeiers
Fietshaven
Groen
Innovatie
Klus & Verhuis
Leerwerkbedrijf Antwerpen & Mechelen
Logistiek
Loopbaanbegeleiding
Jongeren
Matrozenopleiding
Patrimoniumzorg
Trajectbegeleiding
Zorg & Schoonmaak

JES Antwerpen
(www.jes.be)

JCC De Branderij
JCC 21N te Deurne-Noord
JC Rozemaai
JC Luchtbal
Arbeidscompetentiebegeleiding in de wijken Kiel, Deurne-Noord, Borgerhout-Zuid/Kievitsbuurt,
Kadervorming voor (toekomstige) jeugdwerkers
Verenigingsondersteuning en -ontwikkeling van Vecht- en dans-sportclubs
Werkatelier voor laaggeschoolde werkloze jongeren

KRAS Jeugdwerk
(www.krasjeugdwerk.be)

Kras Berchem
Kras Borgerhout
Kras Hoboken
Kras Kiel
Kras Linkeroever
Kras Merksem
Kras Noord
Kras Zuid
Kras Sport

De8
(www.de8.be)

werkt rond:
- onderwijs
- tewerkstelling
- welzijn
- sociale grondrechten
- vrije tijd

Bibliografie

In de tekst wordt regelmatig verwezen naar deze auteurs. Om de leesbaarheid te bevorderen, werden sommige als citaat aangeduide fragmenten gecompriemd of geparafraseerd.

Achterhuis, H., (2010) De Utopie van de Vrije Markt, Liberales

Blommaert, J., (2011) Superdiversiteit, Samenleving en Politiek, Jg 18, 2011, nr.9

Campagne 'Ieders Stem Telt', (2012), Ieders stem telt, de stad maken we samen, 12 broodnodige prioriteiten voor stad Antwerpen

Cantillon, B., (2009), De paradox van de investeringsstaat. Waarom is de armoede niet gedaald?, Berichten/UA, Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, Antwerpen

Coolsaet, R., (2008) De geschiedenis van de wereld van morgen, Uitgeverij Van Halewyck, Leuven

Decreus, T., (2011) De samenleving is geen contract: voor wat hoort niets! www.dewereldmorgen.be

De Rynck F., Dezeure K., (2009), Burgerparticipatie in Vlaamse Steden. Naar een innoverend participatiebeleid, Uitgeverij Van den Broele, Brugge

De Vries, S., (2007), Wat werkt? De kern en de kracht van het maatschappelijk werk, Uitgeverij SWP Amsterdam

Dierckx D., Vranken J., Coene J., Van Haarlem A.,(red.), (2011), Armoede en Sociale Uitsluiting, Jaarboek 2011, Acco

European Anti Poverty Network, (2009), Poverty and Inequality in the EU, EAPN Explainer #1

European Anti Poverty Network, (2011), Wealth, Inequalities and Social Polarisation in the EU, EAPN Explainer#3

Financieel Actie Netwerk, (2011), <http://www.youtube.com/watch?v=U3qgBRr8rqE>

Geldof, D., (2012), Voor wie hoort wat? Over wederkerigheid, sociaal beleid en diversiteit, Oikos 61, p 42-56.

Layard, R., (2005), Happiness: Lessons from a new science, Allen Lane

Hertogen, J., (2010), Hoeveel inwoners van vreemde afkomst in mijn gemeente?, Bericht uit het Gewisse 125

Janssens, P., Cantillon, B., Vandenbroucke, F., (2011), Voor wat hoort wat, Naar een nieuwe sociaal contract, De Bezige Bij

Nussbaum, M., (2012) Mogelijkheden scheppen, Een nieuwe benadering van de menselijke Ontwikkeling, Ambo

Saunders, D., (2010), De trek naar de stad, De Bezige Bij, Amsterdam

Schinkel, W., (2008), De gedroomde samenleving, Klement, Zoetermeer

Van den Heuvel, K., (2011), Toegepaste Christendemocratie: het Rijnland model, Centre For European Studies & Ceder

Van der Lans, J., (2010), Eropaf!, De nieuwe start van het sociaal werk, Uitgeverij Augustus, Amsterdam

Verhaeghe, P., (2012), De neoliberale waanzin. Efficiënt, flexibel en gestoord, VUBPress

Wacquant, L., (2012), Paria's van de stad, Nieuwe marginaliteit in tijden van neoliberalisme, EPO

Wilkinson, R., Pickett, K., (2009), The Spirit Level, Why more equal societies almost always do better, Penguin

